

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2015

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2015/16:190 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2015 och en motion som har väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet behandlar också en motion från allmänna motionstiden 2016/17.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2015/16:190 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2015.

Ett yrkande i en följdmotion.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden	5
Reservation	10
Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden (SD).....	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Skrivelsen.....	11
Följdmotionen	11
Motion från allmänna motionstiden 2016/17	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:49 av Per Ramhorn m.fl. (SD) och

2016/17:3115 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) samt

lägger skrivelse 2015/16:190 till handlingarna.

Reservation (SD)

Stockholm den 27 oktober 2016

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Margareta B Kjellin (M), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlqvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M), Christina Örnebjär (L), Maj Karlsson (V) och Anette Åkesson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2015/16:190 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2015 och en motion som väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet behandlar också en motion från allmänna motionstiden 2016/17.

Vid ett utskottssammanträde den 20 oktober 2016 informerade företrädare för Allmänna arvsfonden och Arvsfondsdelegationen om sin verksamhet.

Utskottets överväganden

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om fördelning av medel från Allmänna arvsfonden. Riksdagen lägger skrivelse 2015/16:190 till handlingarna.

Jämför reservationen (SD).

Skrivelsen

Allmänna arvsfondens syfte är att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

Varje år redovisar regeringen förvaltningen av Allmänna arvsfonden och fördelningen av stöd ur fonden för riksdagen samt anger inriktning och prioriteringar för Arvsfondsdelegationens verksamhet.

Förvaltning av Allmänna arvsfonden

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. En tiondel av de medel som har tillfallit fonden under ett år läggs till fondkapitalet. Återstoden och årets avkastning ska vara tillgängliga för utdelning från och med närmast följande år men får också läggas till fonden.

Allmänna arvsfondens bokförda värde uppgick den 31 december 2015 till 4 962 miljoner kronor, jämfört med 4 739 miljoner kronor året innan. Marknadsvärdet var vid samma tidpunkt 7 242 miljoner kronor, jämfört med 7 124 miljoner kronor föregående år.

Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt företagsobligations-, aktieindex- och räntekonsortier.

Under året har fonden tillförts 830,6 (734,3) miljoner kronor från influtna arvsmedel och avkastning från kapitalförvaltningen. Utbetalningar av stöd för att främja ändamål och för administration av fonden har gjorts med 653,4 (614,9) miljoner kronor.¹

Totalt fanns vid årsskiftet 2015/16 ett belopp på 1 416 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2016. Året innan var motsvarande belopp 1 366 miljoner kronor.

Fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden 2015

Stöd ur Allmänna arvsfonden ska främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för fondens tre målgrupper: barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. I första hand ska stöd lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Stöd får lämnas till organisationer som bedriver

¹ Beloppen inom parentes avser 2014.

ideell verksamhet, men även en offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Stöd kan även lämnas för en del av kostnader för ny-, om- eller tillbyggnad av lokaler och anläggningar om det bedöms som särskilt angeläget.

Under 2015 fördelades knappt 642 miljoner kronor till projekt efter beslut av Arvsfondsdelegationen. Det är en ökning med 4 procent jämfört med året innan och den högsta summan i Allmänna arvsfondens historia. Det är det femte året i rad som volymen projektmedel ökar och det högsta antalet beslut om beviljade projekt på fem år. Av dessa medel utgör ca 106 miljoner kronor lokalstöd och 536 miljoner kronor projektstöd.

Nästan 60 procent (378 miljoner kronor) av de medel som fördelades under 2015 gick till lokala och regionala projekt. Resterande medel gick till nationella projekt. Av de beviljade projekten är 65 procent (278 stycken) av lokal eller regional natur, medan resterande andel utgörs av nationella projekt. I likhet med de senaste åren fick projekt i samtliga län bifall under året. Flest ansökningar kom från föreningar i storstadsområdena.

Kontroll av hur medel ur Allmänna arvsfonden används

För att stärka den interna styrningen och kontrollen av utdelade medel inrättades 2012 en controllerfunktion för verksamheten. Under 2013 utökades funktionen och består nu av två medarbetare på Kammarkollegiet. Controllerfunktionen fortsatte under 2015 arbetet med utformningen av rutiner för arbetet samt operativt genomförd intern och extern kontroll av medelsanvändningen.

I det stödjande och kontrollerande arbetet ingår att på plats hos projekten granska att de utbetalade arvsfondsmedlen använts på ett riktigt och effektivt sätt. Under året har controllerfunktionen utfört 46 kontrollbesök.

Ett avsevärt arbete görs enligt regeringen även av handläggarna i beredningen av inkommande ansökningar, vad gäller kontroll av den ansökande organisationen och det tänkta projektet.

Handläggarna utför även kontroll av projektmedlens användning genom att ha en tät dialog med projekten, följa projekten på webbplatsen samt genomföra projektbesök på plats. Under 2015 genomfördes platsbesök hos 94 projekt runt om i landet.

Kommunikation, uppföljning och utvärdering

Webbplatsen www.arvsfonden.se innehåller myndighetsinformation och en interaktiv projektdel, där personerna bakom de projekt som har fått stöd ur fonden själva berättar om sin verksamhet under projekttiden. I dag finns omkring 670 pågående projekt representerade där.

Under året har verksamhetens närvaro på sociala medier ökat. Under 2013 inleddes projektet Sverigeresan, där representanter för verksamheten besöker och genomför informationsträffar i Sveriges län för att informera om fonden och vilka kriterier ett projekt måste uppfylla för att kunna få pengar ur fonden.

I Arvsfondsdelegationens uppgifter ingår att ha en samlad strategi för uppföljning och utvärdering av stöd som har beviljats. Organisationer och föreningar som beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden ska efter varje avslutat projektår redovisa projektet. Syftet med slutredovisningarna är inte att bedöma om projekten är bra eller dåliga, utan att ge kunskap om vilka spår och resultat som medlen ur Allmänna arvsfonden lämnat. Under 2015 slutredovisades och kategoriserades totalt 106 projektstöd. Uppföljningen visar att 55 procent av projektens verksamhet lever vidare i någon form.

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierar spänner över ett vitt fält och omfattar både pågående projekt och projekt som genomfördes för flera år sedan. Utvärderingarna sker i tre steg: en genomgång av projektens dokumentation som består av ansökningar, redovisningar och slutrapporter, en enkätstudie och ett antal fallstudier som inkluderar besök och intervjuer. Utvärderingarna genomförs av forskare från en rad olika forskningsdiscipliner såsom företagsekonomi, etnologi och socialt arbete.

Utvärderingen Vagar mot arbete, som avslutades 2015, beskriver och analyserar 42 projekt som beviljats medel under perioden 1994–2012.

Målgruppen för utvärderingarna är främst myndigheter och organisationer som är verksamma inom det aktuella området. Under 2015 höll Arvsfondsdelegationen ett seminarium där ca 100 personer från Regeringskansliet, riksdagen, myndigheter och organisationer deltog.

Regeringens bedömning av hur Allmänna arvsfonden har förvaltats och fördelningen av stöd

Regeringen ser positivt på den förstärkta interna styrningen och kontrollen och på åtgärder för att förstärka och effektivisera handläggningen, och anser att det är centralt att detta arbete fortsätter. Det är angeläget att de administrativa kostnaderna för fonden är välmotiverade och hålls på en rimlig nivå. Regeringen är positiv till att projektstöd och lokalstöd till samtliga målgrupper för fonden ligger på fortsatt höga nivåer. Regeringen noterar dock att projekt som rör barn har minskat något och vill betona vikten av att medel som fördelas till projekt kommer alla tre målgrupper till godo. Sammantaget anser regeringen att medlen fördelats på ett väl genomfört sätt och i enlighet med Allmänna arvsfondens ändamål och de prioriterade områdena. Regeringen betonar särskilt vikten av att vidareutveckla kommunikationsverksamheten för att kunna nå ut till samtliga målgrupper och till organisationer i hela landet samt att sprida erfarenheter och kunskap från projekten.

Inriktning och prioriterade områden fr.o.m. 2016

Regeringen har identifierat tolv områden som bör prioriteras vid Arvsfondsdelegationens medelsfördelning. De områden som bör prioriteras är projekt som syftar till att

- stärka barnets rättigheter
- öka delaktigheten och stärka demokratin
- förebygga våld, mobbning och trakasserier

- främja ett starkt föräldraskap
- främja psykisk och fysisk hälsa
- öka delaktigheten i kulturlivet
- främja etableringen på arbetsmarknaden
- stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning
- stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering
- öka jämställdhet och jämlikhet
- öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning
- stärka inflytandet för barn och unga.

Utöver dessa områden bör, enligt regeringen, medel liksom tidigare kunna ges till utvecklingsprojekt inom områden som i dag inte kan förutses.

Motionerna

I motion 2016/17:3115 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) begärs ett tillkännagivande om att göra en översyn av vilka myndigheter som ska fördela arvsfondsmedlen och om att fördelningen ska ske på regional nivå.

I motion 2016/17:49 av Per Ramhorn m.fl. (SD) begärs ett tillkännagivande om att Allmänna arvsfonden aktivt ska arbeta för att säkerställa att de organisationer som uppbär medel från fonden inte har några kopplingar till terrorism eller samarbetar med andra organisationer eller personer som på något sätt främjar terrorism.

Gällande rätt

Enligt 5 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden har fonden till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Stöd ur fonden ska i första hand lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande (6 §). Sådant stöd får också, om det bedöms som särskilt angeläget, lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning. Enligt 7 § får stöd lämnas till organisationer som bedriver ideell verksamhet. Om det finns särskilda skäl får stöd även lämnas till en offentlig huvudman.

Arvsfondsdelegationen ska enligt 7 a § ha en samlad strategi för uppföljning och utvärdering av beviljade stöd. Vid större utvärderingar ska, om inte särskilda skäl föreligger, vetenskaplig expertis anlitas.

Den som beviljas stöd ur fonden ska enligt 11 § föreläggas att inom viss tid efter mottagandet av medlen skriftligen redovisa hur medlen har använts och på begäran lämna det underlag som behövs för granskningen av redovisningen. I vissa fall ska stöd ur fonden betalas tillbaka.

Enligt 10 § förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden ska en ansökan om stöd ur fonden innehålla en beskrivning av det ändamål för vilket stöd söks, ekonomisk kalkyl, tid och plats för genomförandet och plan för dokumentation av projektet.

Arvsfondsdelegationen har beslutat om Generella villkor för projektstöd ur Allmänna arvsfonden (utgåva 3, 2016-09-14). Av punkten 15 i villkoren framgår bl.a. att aktiviteter utomlands eller resor till och från utlandet får användas för projektstöd endast om det anges i Arvsfondsdelegationens beslut. I villkoren finns ytterligare bestämmelser om bl.a. återrapportering av projekt, avbrytande av projekt, återkrav samt granskning och kontrollbesök.

De generella villkoren skickas alltid ut tillsammans med ett beslut om bifall till sökanden.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett likalydande yrkande som i 2016/17:3115 i betänkande 2014/15:SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2013 (skr. 2013/14:240). Utskottet avstyrkte bifall till motionen och anförde att det av regeringens skrivelse framgick att drygt 70 procent av de medel som beslutades under 2013 fördelades till lokala och regionala projekt och att 73 procent av beviljade projekt var lokala eller regionala. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:39).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att Allmänna arvsfondens medel fördelats på ett väl genomfört sätt och i enlighet med fondens ändamål och de prioriterade områdena. Av regeringens skrivelse framgår att knappt 60 procent av de medel som fördelades under 2015 gick till lokala och regionala projekt och att av de beviljade projekten var 65 procent av lokal eller regional natur. Därför avstyrker utskottet motion 2016/17:3115 (C).

När det gäller kontroll och uppföljning av de medel som delas ut anser utskottet att nuvarande regelverk är tillräckligt. Utskottet anser därför inte att det finns skäl att ta något initiativ med anledning av motion 2016/17:49 (SD). Motionen avstyrks.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservation

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:49 av Per Ramhorn m.fl. (SD),

avslår motion

2016/17:3115 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) och

lägger skrivelse 2015/16:190 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att de medel som Allmänna arvsfonden delar ut används i enlighet med de riktlinjer som finns för fonden. Det är många organisationer som uppbär medel från Allmänna arvsfonden och dessa kan ha kopplingar till såväl olika trosyttringar som andra länder. Det är därför mycket viktigt att man aktivt arbetar för att säkerställa att de medel som utdelas inte riskerar att på något sätt gynna någon form av terrorism eller annan extrem verksamhet som skulle kunna skada Sverige.

När man granskar vad medlen används till är det därför viktigt att Allmänna arvsfonden även har detta perspektiv i åtanke och aktivt granskar organisationernas eventuella kopplingar till terrorism.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:190 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2015.

Följdmotionen

2016/17:49 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Allmänna arvsfonden ska arbeta aktivt för att säkerställa att de organisationer som får medel från fonden inte har några kopplingar till terrorism eller samarbetar med andra organisationer eller personer som på något sätt främjar terrorism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:3115 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av vilka myndigheter som ska fördela arvsfondsmedlen och om att fördelningen ska ske på regional nivå och tillkännager detta för regeringen.